Dr. Selda TANER ÇÜRÜK

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ VERGİSEL SONUÇLARI

-Türk Vergi Hukuku ve Uluslararası Gelişmeler Bakımından Bir İnceleme-

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2026

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Genel Yayın No | General Publication Number: 1405
Sertifika no | Certificate Number: 77398

Filiz Kitabevi
Yayın No | Publication Number: 2026/155
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mali Hukuk Doktora Tezleri Dizisi No: 7

Kitap Adı: Fikri Mülkiyet Haklarının Vergisel Sonuçları -Türk Vergi Hukuku ve Uluslararası Gelişmeler Bakımından Bir İnceleme-
Book Title: Taxation Of Intellectual Property Rights -An Analysis of Turkish Tax Law and International Developments-
ISBN: 978-625-5007-43-8
DOI: doi.org/10.64161/filiz.9786255007438

Yazar(lar) | Author(s): Dr. Selda TANER ÇÜRÜK | orcid.org/0009-0000-7330-648X

Konu Kategorisi | Subject Categories: Vergi Hukuku, Uluslararası Vergi Hukuku

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph
Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish
Ebat | Dimensions: 16 x 23 cm
Baskı Sayısı | Edition: 1
Sayfa Sayısı | Pages: 492

Yayım Tarihi | Publication Date: Ekim 2026 | October 2026
Yayım Yeri | Place of Publication: İstanbul, Türkiye
Mizanpaj | Layout: Vildan YAVUZ
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti. (Sertifika no: 77398)

© All rights reserved | Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Mollahüsrev Mah. Cemalyener Tosyalı Cad. No: 57A
Vefa-Fatih / İstanbul • Tel: +90 (212) 527 07 18
www.filizkitabevi.com • bilgi@filizkitabevi.com

Babam Ömer Salim TANER'e,

ÖNSÖZ

İnsan zihninin yaratıcı ürünleri niteliğindeki fikri mülkiyet hakları, ekonomik değer taşımaları nedeniyle vergilendirmenin konusunu oluşturmaktadır. Bununla birlikte bu hakların vergi hukukunun alanına yalnızca ekonomik değerleri üzerinden değil; yaratıcılık, entelektüel gelişim, teknolojik ve ekonomik ilerleme, inovasyon ve kamusal refah bakımından taşıdıkları önem gözetilerek dâhil edilmesi gerektiği düşüncesi, bu çalışmanın çıkış noktalarından birini oluşturmuştur. Türk hukukunda fikri mülkiyet haklarının vergilendirilmesine ilişkin düzenlemeler incelendiğinde, bir yandan yaratıcı emeği ve yenilikçi faaliyetleri desteklemeyi amaçlayan çeşitli teşvik mekanizmalarının bulunduğu, diğer yandan ise düzenlemelerin yer yer dağınık ve parçalı bir görünüm sergilediği ve her zaman sistematik bir bütünlük içerisinde kurgulanmadığı görülmektedir. Gelir vergisi, kurumlar vergisi ve katma değer vergisi bakımından farklı biçimlerde ele alınan fikri mülkiyet gelirlerinin anayasal vergilendirme ilkeleri ile mülkiyet hakkı, ifade özgürlüğü ve bilim ve sanat özgürlüğü karşısındaki durumu; uluslararası vergi hukukunda yaşanan dönüşüm ve dijitalleşmeyle ortaya çıkan yeni fikri ürün ve dijital varlıkların beraberinde getirdiği hukuki belirsizlikler, konunun yeniden ve bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması gereğini ortaya koymuştur.

Bu kitap, "Türk Vergi Hukukunda Fikri Mülkiyet Hakları" başlıklı doktora tezinin gözden geçirilmesi, güncellenmesi ve kitap bütünlüğü içinde yeniden yapılandırılmasıyla hazırlanmıştır. Tez başlığı kapsamlı olmakla birlikte, çalışmanın esas inceleme alanını, ulaştığı sonuçları ve Türk vergi hukukunu uluslararası gelişmelerle birlikte ele alan yaklaşımını daha açık biçimde yansıttığı düşünülen "**Fikri Mülkiyet Haklarının Vergisel Sonuçları**-*Türk Vergi Hukuku ve Uluslararası Gelişmeler Bakımından Bir İnceleme*" başlığı tercih edilmiştir. Benzer şekilde, tezde üç bölüm altında toplanan inceleme alanları, kitapta; kendi kavramsal ve metodolojik bütünlüklerini yansıtacak şekilde beş bölüm halinde yeniden düzenlenmiştir.

Çalışmada Türk hukukunda fikri mülkiyet haklarının vergilendirilmesine ilişkin mevcut yapı sistematik biçimde incelenmiş; ilgili düzenlemeler anayasal ilkeler ve fikri mülkiyet haklarının anayasal çerçevesi bakımından önem taşıyan hak ve özgürlükler ışığında değerlendirilmiştir. Bunun yanında uluslararası vergi hukukunda, özellikle OECD'nin BEPS çalışmaları ile Birinci ve İkinci Sütun kapsamında ortaya çıkan gelişmelerin Türk hukukuna etkileri ele alınmış; dijitalleşmenin fikri mülkiyet alanında doğurduğu yeni görünümler ve vergisel sorunlar da incelemeye dâhil edilmiştir.

Literatür, idari görüşler, yargı kararları ve karşılaştırmalı hukuk verilerinden yararlanılarak mevcut yapının sorunlu ve belirsiz alanlarının ortaya konulması; daha adil, açık, güncel, etkin, sistematik ve uluslararası standartlarla uyumlu bir vergilendirme çerçevesine katkı sunabilecek değerlendirme ve önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasına katkı sunan pek çok kişiye teşekkür borçluyum. Öncelikle, doktora sürecim boyunca bilgi ve birikimiyle yolumu aydınlatan, akademik desteğini ve kıymetli görüşlerini benden esirgemeyen tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Esra EKMEKCİ ÇALICIOĞLU'na içten teşekkür ve minnetlerimi sunarım. Değerli hocalarım Prof. Dr. Gülsen GÜNEŞ, Prof. Dr. Bekir Mahmut KAŞIKCI, Prof. Dr. Erdem ATEŞAĞAOĞLU, Prof. Dr. Leyla ATEŞ ve Doç. Dr. Gamze GÜMÜŞKAYA'ya; bilgi, eleştiri ve değerlendirmeleriyle çalışmanın gelişimine sundukları katkılar için gönülden teşekkür ederim. Akademik hayatım boyunca emeği geçen bütün hocalarıma ve tez sürecindeki yardım ve desteği için Arş. Gör. Selin OVALIOĞLU'na da ayrıca teşekkür borçluyum.

Akademik ve kişisel hayatım boyunca manevi desteğini her zaman hissettiğim, yol göstericiliğini ve dostane ilgisini benden esirgemeyen Prof. Dr. Yıldırım Beyazıt ÖNAL'a özel bir teşekkür borçluyum. Kendisi, yalnızca desteğiyle değil, beni doğru insanlarla buluşturan yönlendirmeleriyle de bu sürece katkı sundu. Bu vesileyle, çalışma sürecimdeki yol haritama yönelik değerli geri bildirimleri için Prof. Dr. Soner YAKAR'a da içten teşekkür ederim.

Tez çalışmam sırasında yurt dışı araştırmalarımı geliştirmeme olanak sağlayan TÜBİTAK-BİDEB 2214/A Yurt Dışı Araştırma Burs Programı'na teşekkür ederim. Bu program kapsamında gerçekleştirdiğim araştırma sürecinde danışmanlığımı üstlenen Doç. Dr. Cihat ÖNER'e ise ayrıca ve özel olarak teşekkür etmek isterim. İnsanın karşısına yalnızca bilgisini cömertçe paylaşan değil, zihnin biraz daha çalışmasının çoğu zaman iyi bir fikir olduğunu hatırlatan insanlar çıkması büyük bir şanstır. Cihat Hoca'nın bilimsel birikimi kadar dostane yaklaşımı, nezaketi, zarafeti ve desteği de bu süreci benim için çok kıymetli kılmıştır. Kendisine duyduğum sevgi, saygı ve minneti birkaç cümleye sığdırmak güç olsa da bu kitabın satırları arasında katkısının izinin bulunduğunu bilmesini isterim.

Bu yolculuğun her aşamasında sevgisi, sabrı, aklı ve desteğiyle yanımda olan sevgili eşim Dr. Avni Ürem ÇÜRÜK'e, hayatı ve bütün bu süreci benimle paylaştığı için ne kadar teşekkür etsem azdır. Kayınvalidem Pembe ÇÜRÜK ve kayınpederim Turgut ÇÜRÜK'e, sevgi, emek ve destekleriyle yanımızda oldukları için; annem Sevgi TANER ve ağabeyim Ali TANER'e ise hayatım boyunca bana verdikleri güç, güven ve sevgi için yürekten teşekkür ederim. Çalışmanın en yoğun, kimi zaman en yorucu günlerinde hiçbir unvana ihtiyaç duymadan hayatın esas meselelerini hatırlatmayı başaran canım kedim **Müjgan**'ın da bu teşekkürlerde özel bir yeri var. Klavyenin, kitapların ya da tam okunması gereken sayfanın üzerinde bulunmanın, en iyi akademik katkı sayılacağı tartışmaya açık olsa da varlığının bu süreci güzelleştirdiğini hep hatırlayacağım.

Hayatın yalnızca akademik takvimlerden ve planlardan ibaret olmadığını daha derinden öğrendiğimiz sağlık sürecimizde; bilgisi, emeği, ilgisi, iyi dileği ya da yalnızca samimi varlığıyla iyileşme yolculuğumuza katkıda bulunan herkese de gönülden teşekkür ederim. İsimlerini burada tek tek anamasam da gösterilen her iyiliğin ve uzatılan her elin hatırası bizim için çok kıymetlidir.

Bir kitabın tamamlandığı an, düşünmenin sona erdiği değil, çoğu zaman yeni soruların başladığı yerdir. Bu çalışmanın da fikri mülkiyet haklarının vergilendirilmesine ilişkin tartışmalara kendi ölçüsünde bir katkı sunmasını, yeni sorulara ve yeni çalışmalara kapı aralamasını diliyorum.

Selda TANER ÇÜRÜK
Adana, 2026

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ V
İÇİNDEKİLER IX
TABLOLAR LİSTESİ XVII
ŞEKİLLER LİSTESİ XVII
KISALTMALAR LİSTESİ XIX
ÖZET XXIII
ABSTRACT XXIV

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
KAVRAMSAL VE HUKUKİ ÇERÇEVE

I. Fikri Mülkiyet Kavramı ve Fikri Mülkiyetin Önemi 9
A. Fikri Mülkiyet Kavramı 9
B. Fikri Mülkiyetin Önemi 10
C. Fikri Mülkiyet Hukuku 12
D. Fikri Mülkiyetin Vergilendirilmesi Olgusu 12
E. Fikri Mülkiyetin Korunması ve Vergilendirme İlişkisi 13
II. Fikri Mülkiyete İlişkin Terminoloji ve Türk Hukuku Açısından Değerlendirme 15
A. Gayrimaddi Mal ve Fikri Ürün Kavramları ile Bu Ürünler Üzerindeki Hakların Niteliği 15
1. Gayrimaddi Mal, Gayrimaddi Varlık ve Maddi Olmayan Duran Varlık Kavramı 15
2. Gayrimaddi Mallar Üzerindeki Haklar ve Fikri Mülkiyet Hakları 17

B. Fikri Ürünler ve Mülkiyet Hakkı 18
1. Fikri Mülkiyet Hakkı ile Gayrimaddi Hak Kavramı 20
2. Dar ve Geniş Anlamda Fikri Hukuk Kavramları 21
3. Uluslararası Örgütlerde ve Uluslararası Sözleşmelerde Fikri Mülkiyet Hakkı Kavramına Genel Bakış 22
III. Türk Hukukunda Fikri Mülkiyet Haklarının Türleri 26
A. Fikri Haklar / Telif Hakları 26
1. Eser Tanımı 28
2. Eser Türleri 29
a. İlim ve Edebiyat Eserleri 30
b. Musiki Eserleri 30
c. Güzel Sanat Eserleri 30
d. Sinema Eserleri 30
e. İşleme ve Derleme Eserler 30
B. Sınai Haklar / Sınai Mülkiyet Hakları 32
1. Marka 38
2. Patent 39
a. Buluş Kavramı 40
b. Patentlenebilirlik Niteliği 41
3. Endüstriyel Tasarım 42
4. Faydalı Model 43
5. Coğrafi İşaretler 44
6. Know-How (Teknik Bilgi) 46
IV. Fikri Mülkiyet Hakları ve Dijitalleşme 51
A. Dijital Ürünlerde "Fikri Mülkiyet ve Telif Hakları" Kavramları 61
1. Dijital Ürün Kavramı 61
2. Dijital Fikri Mülkiyet ve Dijital Telif Hakkı 65
B. Yazılımlar 67
C. Nitelikli Fikri Tapu (NFT) ve Fikri Mülkiyet Hakkı 69
1. NFT'nin Benzersizlik Özelliği ve Fikri Mülkiyet Hakları ile İlişkisi 70
2. NFT'lerin Hukuki Niteliği ve NFT'ler Üzerindeki Hakkın Niteliğini Belirleme Konusunda Mevcut Sorunlar 76

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ VERGİLENDİRİLMESİ

I. Türk Vergi Kanunlarında Fikri Mülkiyet Haklarının Vergilendirilmesine İlişkin Düzenlemeler 89
A. Vergi Usul Kanunu Bakımından Fikri Mülkiyet Hakları 89
1. Değerleme 89
2. Amortisman 92
B. Gelir Vergisi Kanunu Bakımından Fikri Mülkiyet Hakları 96
1. Ticari Kazançlarda Fikri Mülkiyet Haklarının Vergilendirilmesi 97
2. Ücretlerde Fikri Mülkiyet Haklarının Vergilendirilmesi 104
3. Serbest Meslek Kazançlarında Fikri Mülkiyet Haklarının Vergilendirilmesi 107
a. Fikri Hak Kazançları İstisnası 108
b. Fikri Hak Kazançları İstisnasına İlişkin Sorunlar 112
4. Gayrimenkul Sermaye İradında Fikri Mülkiyet Haklarının Vergilendirilmesi 120
5. Diğer Kazanç ve İratlarda Fikri Mülkiyet Haklarının Vergilendirilmesi .. 123
6. Dar Yükümlü Gerçek Kişilerin Elde Ettiği Fikri Mülkiyet Hakkı Gelirleri 128
C. Kurumlar Vergisi Kanunu Bakımından Fikri Mülkiyet Hakları 132
1. Tam Mükellef Kurumların Fikri Mülkiyet Hakları Bakımından Vergilendirilmesi 132
2. Dar Mükellef Kurumların Fikri Mülkiyet Hakları Bakımından Vergilendirilmesi 134
a. Dar Mükellef Kurumların Türkiye'de Elde Ettikleri Ticari Kazançlarının Vergilendirilmesi ve Fikri Mülkiyet Hakları 135
b. Dar Mükellef Kurumların Türkiye'de Elde Ettikleri Gayrimenkul Sermaye İratlarının Vergilendirilmesi ve Fikri Mülkiyet Hakları 139
c. Dar Mükellef Kurumların Türkiye'de Elde Ettikleri Değer Artış Kazançlarının Vergilendirilmesi ve Fikri Mülkiyet Hakları 144
3. Sınai Mülkiyet Haklarına İlişkin Kurumlar Vergisi İstisnası (Patent Box Rejimi) 147

a. Sınai Mülkiyet Hakları İstinasına (Patent Box Rejimine) İlişkin Sorunlar 153
b. Sınai Mülkiyet Hakları İstinasına (Patent Box Rejimine) Yönelik Uygulama Sorunları 164
D. Katma Değer Vergisi Bakımından Fikri Mülkiyet Hakları 165
1. Katma Değer Vergisi Bakımından Fikri Mülkiyet Haklarında Vergi Sorumluluğu 169
a. Fikri Hak Kazançları İstinasında Sorumluluk 170
b. Kiralama Hususunda Sorumluluk 174
c. Hizmet İthalatında Sorumluluk 176
2. Sınai Mülkiyet Haklarına İlişkin Katma Değer Vergisi İstisnası 180
3. Teşvik Belgeli Yatırımlarda Fikri Mülkiyet Haklarına İlişkin Katma Değer Vergisi İstisnası 181
II. Türk Hukukunda Fikrî Mülkiyet Haklarına İlişkin Özel Kanunlarda Yer Alan Vergisel Düzenlemeler 183
A. 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ve Fikri Mülkiyet Haklarının Vergilendirilmesi 183
B. 5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ve Fikri Mülkiyet Haklarının Vergilendirilmesi 190
C. Fikrî Mülkiyet Rejiminde İşlem Ücretleri ve Harçlar 193

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ VERGİLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELERİN ANAYASAL İLKELER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. Anayasal Vergilendirme İlkeleri 198
A. Verginin Genelliği İlkesi 198
B. Verginin Mali Güçle Orantılı Olması İlkesi 199
C. Vergi Yükünün Adaletli ve Dengeli Dağılımı İlkesi 200
D. Verginin Kamu Giderlerini Karşılamaya Özgülenmesi İlkesi 202
E. Verginin Yasallığı İlkesi 203
II. Diğer Anayasal İlkeler 207
A. Sosyal Hukuk Devleti İlkesi 208

B. Eşitlik İlkesi 211
III. Temel Hak ve Özgürlükler 213
A. Mülkiyet Hakkı 220
B. İfade Özgürlüğü 224
C. Bilim ve Sanat Özgürlüğü 226
IV. Anayasal Vergilendirme İlkeleri, Diğer Anayasal İlkeler ve Temel Hak ve Özgürlükler Bakımından Türk Vergi Hukukunda Fikri Mülkiyet Haklarına İlişkin Değerlendirme 230
A. Değerleme / Emsal Bedel Açısından Değerlendirme 230
B. Amortisman Açısından Değerlendirme 232
C. Fikri Hak Kazançları İstisnası Açısından Değerlendirme 233
D. Sınai Mülkiyet Hakları (Patent Box) İstisnası Açısından Değerlendirme 242
E. 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nda Yer Alan Vergi Teşviki Açısından Değerlendirme 248
F. 5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun'da Yer Alan Vergi Teşviki Açısından Değerlendirme 251

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİJİTALLEŞME SÜRECİNDE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ VERGİLENDİRİLMESİ: EĞİLİMLER, TÜRK HUKUKUNDAKİ GÖRÜNÜM VE İHTİYAÇLAR

I. Dijital Ürünlerde Fikri Mülkiyet Haklarının Vergilendirilmesi Üzerine Genel Eğilimler 257
A. Yazılım Kodlarının Vergilendirilmesine İlişkin Temel Hukuki Çerçeve 260
B. NFT'lerin Vergilendirilmesi Üzerine Güncel Gelişmeler ve Hukuki Çerçeve 266
1. NFT'lerin Düzenlenme Altına Alınmasına İlişkin Uluslararası Gelişmeler 268
2. NFT'lerin Vergilendirilmesinde Örnek Ülke Uygulamaları ve Hukuki Nitelendirmeler 269
II. Dijital Ürünlerde Fikri Mülkiyet Haklarının Vergilendirilmesine İlişkin Türk Hukukundaki ve Türk Vergi İdaresindeki Güncel Gelişmeler, Eğilimler ve İhtiyaçlar 275

A. Yazılım Kodlarının Vergilendirilmesine İlişkin Hukuki Çerçevenin Değerlendirilmesi 278
B. NFT'lerin Vergilendirilmesine Yönelik İdari Yaklaşım, Hukuki Çerçeve ve Değerlendirme 283

BEŞİNCİ BÖLÜM

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ VERGİLENDİRİLMESİNİN HAKKIN KÖTÜYE KULLANILMASI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

I. Agresif Vergi Planlaması Aracı Olarak Fikri Mülkiyet Hakları: "Fikri Mülkiyet Vergi Planlaması" 294
A. Özün Biçime Önceliği ve Hakkın Kötüye Kullanılması Çerçevesinde Kavramsal Genel Bakış 297
B. Fikri Mülkiyet Haklarının Vergi Planlaması ve Hakkın Kötüye Kullanılmasına Elverişli Nitelikleri 303
C. Fikri Mülkiyet Hakları Aracılığıyla Yapılan Agresif Vergi Planlaması Teknikleri ve Yapıları 307
1. Fikri Mülkiyetin Bağlı Ortaklığa Devri 310
2. Fikri Mülkiyetin Bağlı Ortaklığa Lisanslanması 313
3. Bağlı Ortaklıklar Arasında Yürütülen Ar-Ge Faaliyetleri Sonucu Fikri Mülkiyet Geliştirme 315
4. Vatansız Gelir Sorunu ve Fikri Mülkiyet 317
D. Fikri Mülkiyet / Patent Box Rejimleri (Intellectual Property Box Regime) ... 323
1. Küresel Anlamda Fikri Mülkiyet / Patent Box Rejimi Uygulamaları 326
2. Çok Uluslu İşletmelerin Fikri Mülkiyet / Patent Box Rejimlerini Kullanarak Yürüttükleri Vergi Planlaması 332
II. Beps ve Fikri Mülkiyet Haklarının Vergilendirilmesi 334
A. BEPS Eylem Planı 5: Zararlı Vergi Uygulamalarıyla Mücadele, Şeffaflığın ve Özün Dikkate Alınması ve Fikri Mülkiyet Hakları 339
1. Ayrıcalıklı (Tercihli) Vergi Rejimi Kavramı 340
2. Bağlantı Noktası (Nexus) Yaklaşımı 341
3. Fikri Mülkiyet / Patent Box Rejimleri ve BEPS Eylem Planı 5'in Zararlı Vergi Rekabetine Yaklaşımı 342
4. Türkiye'deki Rejimlerin Bağlantı Noktası Yaklaşımı Çerçevesinde Değerlendirilmesi ve Uluslararası Normlara Uyum 345

B. BEPS Eylem Planı 8-10: Transfer Fiyatlandırması Sonuçlarının Değeri Belirlenmesi Güç Gayrimaddi Varlıkların Değer Yaratımıyla Uyumlaştırılması 349
1. Eylem Planı 8-10'da Gayrimaddi Varlıkların Transferi ve Emsal Bedel .. 351
2. BEPS Eylem Planı 8-10 Sonrası Türk Hukuku Bakımından Değerlendirme 356
C. BEPS 2.0: Birinci ve İkinci Sütunlar (Pillar I & II) Kapsamında Fikri Mülkiyet Hakları 361
1. Genel Açıklamalar ve Kavramsal Giriş 361
2. Birinci Sütun ve Vergilendirme Yetkisinin Tahsisi Çerçevesinde Fikri Mülkiyet Bağlamı 363
3. İkinci Sütun ve Fikri Mülkiyet Bağlamı: Fikri Mülkiyet Rejimleri, BEPS Eylem Planı 5 ve GloBE Kuralları 367
4. Mevcut Durum ve Türkiye Perspektifinden Değerlendirme 373
SONUÇ 379
KAYNAKÇA 397

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Patent Box Uygulayan Ülkeler (BEPS Eylem Planı -2015- Öncesi)..... 327
Tablo 2. Patent Box Uygulayan Ülkeler (BEPS Eylem Planı -2015- Sonrası)..... 330

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Fikri Mülkiyet Lisans Modeli / Fikri Mülkiyet (IP) Holding Şirketlerinde Vergi Planlaması 333

KISALTMALAR LİSTESİ

a.e.	:	Aynı Eser
a.g.ç.k.	:	Adı Geçen Çevrimiçi Kaynak
a.g.e.	:	Adı Geçen Eser
a.g.m.	:	Adı Geçen Makale
a.g.r.	:	Adı Geçen Rapor
a.g.t.	:	Adı Geçen Tez
AB	:	Avrupa Birliği
ABAD	:	Avrupa Birliği Adalet Divanı
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
Ana.	:	Anayasa
Ar-Ge	:	Araştırma Geliştirme
AYM	:	Anayasa Mahkemesi
BEPS	:	Matrah Aşındırma ve Kâr Kaydırma (Base Erosion Profit Shifting)
BKK	:	Bakanlar Kurulu Kararı
Bkz.	:	Bakınız
C.	:	Cilt
CARF	:	Kripto Varlık Raporlama Çerçevesi (Crypto-Asset Reporting Framework)
CbCR	:	Ülke Bazlı Rapor (Country-by-Country Reporting)
CII	:	Bilgisayar Uygulamalı Buluşlar (Computer-Implemented Inventions)
Çev.	:	Çeviren
ÇVÖA	:	Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları
D.	:	Daire

DEMPE	:	Geliştime, İyileştirme, Bakım, Koruması ve Kullanım (Develop, Enhance, Maintain, Protect, Exploit)
Dn.	:	Dipnot
DRM	:	Dijital Haklar Yönetimi (Digital Rights Management)
DTÖ	:	Dünya Ticaret Örgütü
E.	:	Esas
Ed.	:	Editör / Editörler
EPC	:	Avrupa Patent Sözleşmesi (European Patent Convention)
EPO	:	Avrupa Patent Ofisi (European Patent Organization)
EU	:	Avrupa Birliği (European Union)
EUIPO	:	Avrupa Birliği Fikri Mülkiyet Ofisi (European Union Intellectual Property Office)
FSEK	:	Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
G20	:	Yirmiler Grubu
GAAR	:	Genel Kötüye Kullanmayı-suistimali Önleme Kuralı (General Anti abuse Rule)
GloBE	:	Küresel Matrah Aşınmayı Önleme
GMT	:	Küresel Asgari Vergi (Global Minimum Tax)
GVK	:	Gelir Vergisi Kanunu
Haz.	:	Hazırlayan
IAS	:	Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards)
IASB	:	Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board)
IIR	:	Gelire Dahil Etme Kuralı (Income Inclusion Rule)
IMF	:	Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund)
IP	:	Fikri Mülkiyet (Intellectual Property)
IRS	:	Amerikan Gelir İdaresi
İHAM	:	İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
İHAS	:	İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi
İYUK	:	İdari Yargılama Usulü Kanunu
J5	:	Ortak Küresel Vergi Yaptırımı Başkanları (Joint Chiefs of Global Tax Enforcement)

K.	:	Karar
KDVK	:	Katma Değer Vergisi Kanunu
KHK	:	Kanun Hükmünde Kararname
KOBİ	:	Küçük ve Orta Ölçekli İşletme
KVK	:	Kurumlar Vergisi Kanunu
m.	:	Madde
MiCA	:	Kripto Varlık Piyasaları (Markets in Crypto Assets)
MLT	:	Çok Taraflı Vergi Anlaşması (Multilateral Tax Convention)
NFT	:	Nitelikli Fikri Tapu
No	:	Numara
OECD	:	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Co-Operation and Development)
OXFAM	:	Oxford Kıtlık Yardım Komitesi (Oxford Committee for Famine Relief)
ör.	:	Örneğin
p.	:	Paragraf
PCT	:	Patent Kanunu Antlaşması (Patent Cooperation Treaty)
QDMTT	:	Nitelikli Yerel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi (Qualified Domestic Minimum Top-Up Tax)
R.G.	:	Resmî Gazete
S.	:	Sayı
s.	:	Sayfa
SMK	:	Sınai Mülkiyet Kanunu
STTR	:	Vergiye Tabi Olma Kuralı (Subject-to-Tax Rule)
T.	:	Tarih
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TGB	:	Teknoloji Geliştirme Bölgeleri
TGBK	:	Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu
TMK	:	Türk Medeni Kanunu
TMS	:	Türkiye Muhasebe Standartları
TRIPS	:	Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights)

TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
TÜRKPATENT	:	Türk Patent ve Marka Kurumu
UK	:	Birleşik Krallık (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland)
UNESCO	:	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
USPTO	:	Amerika Birleşik Devletleri Patent ve Marka Ofisi (United States Patent and Trademark Office)
UTPR	:	Düşük Vergilendirilen Ödeme Kuralı (Undertaxed Payment Rule)
vb.	:	Ve benzerleri
vd.	:	Ve Devamı
vs.	:	Ve Sair
VUK	:	Vergi Usul Kanunu
WIPO	:	Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (World Intellectual Property Organization)
WTO	:	Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization)
YMM	:	Yeminli Mali Müşavir
Yrg.	:	Yargıtay

TAXATION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS
-An Analysis of Turkish Tax Law and International Developments-

ÖZET

Fikri mülkiyet haklarının dijitalleşmiş, sınır-ötesi ve çoğu zaman soyutlaşmış yeni formları, hukukun ve vergi hukukunun öngörülerini zorlamakta ve yeni yorum, düzenleme ile konuya ilişkin çeşitli tespit ihtiyaçlarını doğurmaktadır. Tez çalışmasında, fikri mülkiyet haklarının vergilendirilmesine ilişkin Türk vergi hukukunun mevcut normlarının değerlendirilmesi ve bu normların çağdaş ihtiyaçlara ne ölçüde yanıt verebildiğinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Tez kapsamında yapılan inceleme ve irdelemelerde, Türk vergi mevzuatında yer alan mevcut düzenlemeler hem teknik vergi hukuku perspektifinden hem de ilgili anayasal ilkeler bağlamında analiz edilmiştir. Ayrıca, fikri mülkiyet haklarının uluslararası düzeyde agresif vergi planlaması aracı olarak kullanılması ve bu durumun, küresel ölçekte vergi adaletini zedeleyen uygulamalara neden olması bağlamında ortaya çıkan sorunlar ele alınmıştır. Fikri mülkiyet haklarının vergilendirilmesine ilişkin kuralların dolanılması suretiyle ortaya çıkan kötüye kullanım yapıları basit bir çerçevede aktarılmış; ardından OECD tarafından geliştirilen BEPS Aksiyon Planı ile Birinci Sütun ve İkinci Sütun'un ilgili düzenlemelerinin Türk vergi hukukunda fikri mülkiyet hakları açısından yol açabileceği olası yönelimler ve etkiler değerlendirilmiştir. Son olarak, dijitalleşmenin doğurduğu hukuki belirsizlikler ile mevcut düzenlemelerdeki sistematik dağınıklık ve aksaklıklar dikkate alınarak, eleştirel bir yaklaşımla çeşitli tespit ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Fikri Mülkiyet Hakları, Fikri Mülkiyet Haklarının Vergilendirilmesi, Telif Hakları, Sınai Mülkiyet Hakları, Vergi Hukuku, Dijitalleşme, Vergi Planlaması, Patent Box, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, BEPS.

ABSTRACT

The digitalized, cross-border, and increasingly intangible forms of intellectual property rights challenge the existing assumptions of both general legal doctrine and tax law, thereby necessitating new interpretations, regulatory approaches, and legal assessments. This dissertation aims to evaluate the existing norms of Turkish tax law governing the taxation of intellectual property rights and to analyze the extent to which these norms are capable of responding to contemporary needs. Within the scope of the dissertation, the relevant provisions of Turkish tax legislation are examined both from the perspective of technical tax law and within the framework of applicable constitutional principles. In addition, the study addresses the problems arising from the use of intellectual property rights as instruments of aggressive tax planning at the international level, particularly insofar as such practices weaken tax justice on a global scale. In this context, abusive structures based on the circumvention of tax rules relating to intellectual property rights are presented in a general framework. The dissertation further evaluates the possible implications of the OECD's BEPS Action Plan, together with the relevant rules under Pillar One and Pillar Two, for the taxation of intellectual property rights in Turkish tax law. Finally, taking into account the legal uncertainties brought about by digitalization, as well as the systematic fragmentation and shortcomings of the existing legal framework, the study offers various findings and recommendations from a critical perspective.

Key Words: Intellectual Property Rights, Taxation of Intellectual Property Rights, Copyright, Industrial Property Rights, Tax Law, Digitalization, Tax Planning, Patent Box, Technology Development Zones, BEPS.